

Anna nro 37/2003
Kuvat: Tiina Itkonen

Ulla Huttusella ja Arto Salmisella on
Elämä omissa hyppysissä

Emaloija Ulla Huttunen ja puuseppä Arto Salminen ovat onnistuneet siinä, mistä moni käsityöyrittäjä haaveilee – ansaitsemaan elantonsa omalla työllään. Korpiahon vanhassa koulussa asuva pariskunta ei usko jatkuvan kasvun tuottavan onnea, vaan haluaa nauttia ihmisen kokoisesta elämästä.

Punaruskeat, kiiltäväturkkiset ketut juoksevat koivuista pintaa pitkin. Vieressä sykkii rivi hehkuvia sydämiä. Ja tuossa lyllertävät karhut majasteettisen arvokkaina. Matkamuistomyymälän hyllyllä lepäävä kannellinen laatikko, tai säilimö kuten tuoteselosteessa sanotaan, on kuvioituine kansineen lumoavan kaunis, suomalaista käsityötä parhaimmillaan. Ei ihme, että turisti toisensa jälkeen nappaa sellaisen sormiinsa ja kiikuttaa kassalle. Myyjä paljastaa säilimöiden kotikunnaksi Korpilahden. Siis sinne!

Keski-Suomessa, Jyväskylästä 30 kilometriä etelään sijaitsee Korpiahon kylä, ja siellä, mäkisen tien päässä, kohoaa vanha kansakoulu piharakennuksineen. Täällä asuvat ja työskentelevät puuseppä **Arto Salminen** ja emaloija **Ulla Huttunen**, joiden yhteistyön tuloksena on syntynyt omintakeinen, puun ja emalin yhdistävä tuoteperhe: säilimöiden lisäksi avainkaappeja, kulhoja, pönttöjä, tarjoilulautasia, lasinalusettejä, emalikoruja ja uniikkitauluja.

Pariskunta on onnistunut siinä, mistä moni käsityöyrittäjä haaveilee – ansaitsemaan elantonsa omalla työllään. Menestyksen resepti ei ole yllätys – lahjakkuutta, luovuutta, taitoa ja sisua – mutta poikkeukselliseksi Arton ja Ullan tarinan tekee se, etteivät he haikaile menestyksestä. Olennaista on heidän mielestään keskittyä laatuun ja tehdä huoliteltuja sarjoja, nauttia työstä ja elämästä.

– Oman yrityksen perustaminen ei johtunut siitä, että olisin jotenkin erityisen yrittäjähenkinen tai yritteliäs ihminen, vaan pikemminkin siitä, etten ole sopeutunut tavanomaiseen työelämään kahdeksasta neljään -ajatteluineen. Alussa tein tilaustöitä ja entisöin vanhoja huonekaluja. Kun Ulla valmistui metalliseppä-artsaaniksi ja erikoistui emalointiin, ryhdyimme suunnittelemaan omia tuotteita. Kahdeksan vuoden ajan olemme tehneet tuotteita, joissa näkyy molempien kädenjälki, Arto Salminen kertoo.

Emalin vallaton värimaailma

Jokapäiväisessä käyttöesineessä toimivuus on tärkeää, mutta suuri merkitys on myös kosketuksella. Jokaisella materiaalilla on erilainen luonne, ja pintojen avulla tekijän on mahdollista välittää myös jotain suurempaa, sanoilla kuvaamatonta.

Lämmin tunne hiipii sormia pitkin iholle Arto Salmisen tekemiä kulhoja ja lautasia koskettaessa. Britanniassa sorvauksen jatkokoulutus- ja mestarikursseille osallistunut puuseppä-artsaani käyttää ainoastaan suomalaisia puulajeja kuten pihlajaa, haapaa, koivua, vaahteraa ja lehtikuusta.

– Olisi ekologisesti lyhytnäköistä, jopa typerää valmistaa tavaroita uhanalaisista sademetsän puista, kun oma metsämme tarjoaa yllin kyllin materiaalia, josta syntyy tuotteisiin kaunis ja elävä pinta, sanoo Arto Salminen, jolle myönnettiin tänä vuonna Keski-Suomen käsi- ja taideteollisuus ry:n Käsityöläisen palkinto.

Isänsä syntynyt ja opintojen myötä Jyväskylään muuttanut Ulla Huttunen työskenteli aluksi painopinnanvalmistajana Keski-suomalainen-sanomalehdessä. Kun painotalossa siirryttiin konetaittoon, hän päätti vaihtaa alaa ja kouluttautui metalliseppäksi. Työharjoittelussa hopeaseppä **Satu Leinosen** opissa Ulla kokeili emalointia ja ihastui täysin.

– Olimme jo pitkään elättäneet Arton kanssa haavetta kahden materiaalin yhdistämisestä. Emali oli ratkaisu unelmaamme.

Lisäpotkua antoi lomamatka Lontooseen, jossa kaksikko päätyi sattumalta emalitaiteeseen erikoistuneeseen galleriaan ja tutustui englantilaisiin emalintekijöihin. Heidän kauttaan Ulla sai tietoa jatkokoulutusmahdollisuuksista sekä emaloinnin eri tekniikoista. Nykyään hän on kahden

brittiläisen emalintekijäjärjestön jäsen.

- Emali on hyvin haasteellinen ja mielenkiintoinen materiaali. Lopullisesti se paljastaa olemuksensa vasta poltettuna kuparin pinnalla, kun se välkehtii kirkkaina väreinä. Rakastan emalin värimaailmaa, se on suorastaan vallaton! Myös emalin yhdistäminen hopeaan ja metalliin antaa huikeita lisämahdollisuuksia. Surullista on ollut vain sen tosiasian tajuaminen ja myöntäminen, etten pysty omana elinaikanani oppimaan läheskään kaikkea sitä, mitä ja miten emalin kanssa voi työskennellä, Ulla Huttunen sanoo.

Villasukat ja öinen tähtitaivas

Arton ja Ullan kunnostama, lämpimin värein ja vapain vedoin sisustettu kansakoulu virittää tulijan nopeasti idyllisiin tunnelmiin. Ikkunasta avautuu kukkien koristama piha ulkorakennuksineen, joissa sijaitsevat sauna, puuliiteri ja Arton verstaas. Hiljaisuus on rauhoittava, vain lintujen kujerrus halkaisee ilman.

Ah, tällaista elämän tulisi olla!

Pariskunta katsoo hymähtäen toisiinsa; he tietävät, millaista on elää paukkupakkasten takomassa talossa, kun putket jäätyvät ja vesi on kannettava avannosta tai sulatettava lumesta, kun kerrospukeutuminen ja kolmet villasukat on välttämättömyys eikä mikään ohimenevä muotioikku. Ja kun kaupunkireissut on vain unohdettava auton ja tien kadotessa lumikinosten alle.

- Olemme molemmat alkujamme kaupunkilaisia, ja kaikki sukulaisemme ja ystävämme olivat aivan kauhuissaan kuultuaan päätöksestämme muuttaa maaseudulle. He luulivat, että palaamme jo puolen vuoden päästä takaisin häntä koipien välissä, Ulla Huttunen kertoo nauraen.

Koulu on nyt ollut Ullan ja Arton omistuksessa kolme vuotta. Sitä ennen he ehtivät asua talossa kahdeksan vuotta vuokralla, jolloin osa tiloista oli kylätoimikunnan käytössä.

- Kotimme oli silloin rakennuksen toisessa päässä, entisessä johtajaopettajan asunnossa. Nykyinen olohuoneemme oli pelkkä rojuvarasto. Kun olimme vuokralla, emme halunneet sijoittaa vähäisiä varojamme kohteeseen, jonka mahdollisesti menettäisimme. Nyt tilanne on toinen. Ensimmäiseksi maalasimme ulkoseinät, sillä rakennus oli päässyt vuosien saatossa ruokottomaan kuntoon. Se oli todella kova urakka. Töitä talo teettää hamaan tulevaisuuteen, mutta onhan meillä loppuelämä aikaa toteuttaa suunnitelmiamme niin talon, pihan kuin yrittäjyytemmekin suhteen, Ulla Huttunen sanoo.

- Vain viime talvi on ollut olosuhteiltaan niin vaikea, että hetken jo epäilimme päätöksemme järkevyyttä. Muuten olemme reilusti saamapuolella. Maaseudulle muutettuamme olen tutustunut luontoon, sen moninaiseen kasvistoon ja eläimiin. Eikä mikään ole niin kaunista kuin öinen tähtitaivas talvipakkasilla. Se on tähän arkirealismiin yksi pieni romanttinen bonus, jonka avulla sitä taas jaksaa tehdä töitä. Seuraavan kerran harkitsemme muuttoa vasta, kun lähtö vanhainkotiin uhkaa.

Itsellisyyden kallis hinta

Suomessa puhutaan paljon kulttuuriteollisuuden kasvusta. Sen synnyttäminen vaatii kuitenkin kunnan edellytykset, fyysisiä rakennuksia ja kelvollisia mutta edullisia työtiloja, joissa taiteilijat voivat työskennellä. Ennen kaikkea tarvitaan uusia pitkän tähtäimen toimintamalleja sekä erilaisten markkinointi- ja myyntiverkoston kehittämistä, jotta taiteilijat ja käsityöläiset pystyisivät täysipainoisesti keskittymään työhönsä ja tuotteidensa suunnitteluun ja valmistamiseen.

Myös kustannusveloitteita tulisi tarkistaa. Suomessa on monia ansiokkaita käsityöyrittäjiä ja osuuskuntia, joiden on ollut pakko lopettaa toimintansa hankalien työolosuhteiden, korkean verotuksen ja sosiaali- ja työeläkemaksujen takia.

Keski-Suomessa ensimmäinen käsityöyrittäjyyttä edistävä hanke käynnistettiin kymmenen vuotta sitten, ja sen ansiosta laadittiin maamme ensimmäinen maakunnallinen käsiteollisuuden kehittämisohjelma. Sitä on seurannut hanke poikineen, ja nykyään Keski-Suomen alueella toimii yli 450 käsityöyrittäjää, joiden myötä alueen lumo matkailijoiden silmissä on kasvanut ja tuonut tuloja niin kunnille kuin muillekin yrittäjille.

- On tietenkin tylsää puhua verotuksesta, mutta käsityöalalla nykyinen 22 prosentin arvolisävero on ehdottomasti liian korkea. Esimerkiksi Keski-Euroopassa käsityö- ja pienyrittäjien tuotteista maksama arvolisävero on huomattavasti pienempi, Arto Salminen muistuttaa.
- Parasta itsellisenä yrittäjänä toimimisessa on mahdollisuus vaikuttaa omaan työhön. Ei määrään, koska töitä joutuu elantonsa saadakseen tekemään todella paljon. Mutta työajat ja tehtävien järjestyksen voin sanella itse. Jos saisin tehdä työtäni samalla tavalla jonkun vieraan palveluksessa, totta kai riemusta kiljuen tekisin niin. Silloin ei tarvitsisi itse maksaa sosiaali- ja työeläkevakuusmaksuja, lomat olisivat palkallisia, minulle maksettaisiin jopa lomaltapaluu rahaa, eikä vastuuta tuotteiden markkinoimisesta ja yrityksen menestymisestä tarvitsisi kantaa.
- Kieltämättä joskus emaloijana ja puuseppänä toimiminen vuorokauden ympäri uuvuttaa, Ulla Huttunen myöntää.
- Silloin lähdemme mielellämme Jyväskylään tuulettumaan. Istumme ravintolassa, jonka ikkunasta voi seurata kadun vilinää ja samalla nauttia muutaman oluen. Asumme sen verran kaukana huvituksista, että piipahtaminen kiireisessä kaupungissa piristää. Myös luonnonilmiöiden seuraaminen rauhoittaa ja puhdistaa päätä. Miten mukavaa onkaan vain istua ja katsoa, kun lehtokurpat lentävät pihan yli ja erilaiset ötökät surraavat ympärillä.

Realistisia haaveita

Jotta tuote erottuisi massasta ja menestyisi, tarvitaan persoonallinen kädenjälki. Se ei synny hetkessä. Myös Arton ja Ullan säilimö ja muut emalikoristeiset tuotteet ovat pitkän yhteisen pohdinnan tulosta.

- Oikean muodon ja värisävyn löytäminen vaatii aikaa, kokeiluja ja lukuisia epäonnistumisia. Sitä ei aina tule ajatelleeksi valmiin esineen äärellä. Tärkeintä on, että teemme laadukkaita tuotteita. Vain sen ansiosta voimme luottaa siihen, että ansaitsemme leivän tulevaisuudessakin. Tosiasia on, että kilpailemme kaikkien muiden kanssa, niin toisten käsityöläisten kuin massatuotantona tehtyjen tuontitavaroidenkin kanssa. Uusia tuotteita suunnitellessamme kuuntelemme myös mielellämme asiakkaita ja heidän toiveitaan, Ulla Huttunen kertoo.

Hänen mukaansa pariskunnalle on syntynyt kuin itsestään selkeä työnjako. Puheliana ihmisenä Ulla nauttii ihmisten kanssa työskentelemisestä. Niinpä hänelle on langennut suhdetoiminta, markkinointi ja myyntityö. Arton nuorena miehenä hankkima merkonomin koulutus antaa taas valmiudet kirjanpito tehtäviin ja veroilmoituksen tekemiseen. Lisäksi molemmat toimivat toistensa työn kriitikkoina ja makutuomareina.

- Jos aikoo pärjätä käsityöyrittäjänä, on ymmärrettävä myös yritystoiminnasta, markkinoinnista ja bisneksen teosta. On käsityöläisiä, jotka näkevät sen negatiivisena asiana, mutta minusta se on yksi yrittäjänä olemisen peruslähtökohdista. On myös oltava valmis venymään tarvittaessa. Ja ennen kaikkea on pidettävä kiinni lupauksista. Ei riitä, että tehty tuote on laadukas. Se pitää myös toimittaa asiakkaalle sovituksessa ajassa, Ulla Huttunen sanoo.

- Yrittäjäksi aikovan kannattaa myös muistaa, että vastoinkäymisiä tulee aina, mutta niistä ei saa lannistua. On vain jaksettava ja uskottava itseensä ja omiin tuotteisiinsa. Kukkakauppiaan tyttärenä näin jo lapsena, kuinka paljon työtä yrittäjänä oleminen vaatii. Oli aikoja, jolloin äiti itki maksamattomien laskujen vuoksi, mutta vastapainoksi sain myös todistaa ne ruusuiset päivät. Kun on muutaman kerran joutunut kosketuksiin pohjamutien kanssa, osaa kyllä arvostaa niitä hyviä hetkiä.

Arto Salmisen ja Ulla Huttusen yritykselle voisi ennustaa vauhdikastakin myötätuulta, mutta heitä itseään yritystoiminnan raju kasvattaminen ei houkuttele. Päinvastoin, kaksikko arvostelee kunta-, lääni- ja valtiokohtaisissa käsityöteollisuuden hankkeissa ja kehitysohjelmissa rehottavaa suureellisuusongelmaa; sitä, että kaikkien yrittäjien tahdotaan tähtäävän jatkuvaan kasvuun.

- Jos kasvattaisimme tuotantoamme alihankkijoiden avulla, tuotteemme menettäisivät nopeasti persoonallisen kädenjälkensä, jolloin niistä tulisi vääjäämättä massatuotteita. Ketä sellainen palvelisi? Meille riittää, että pystymme omalla työllämme hankkimaan elantomme, maksamaan laskut, kunnostamaan taloa ja ehkä kerran matkustamaan vuodessa ulkomaille, mieluiten meren äärelle. Meidän tehtävänäme ei ole valloittaa koko maailma, vaan haluamme, että elämämme säilyy ihmisen elämän kokoisena. Siksi aiomme pysyä pienenä yrityksenä. Se on tietoinen valinta, satsaus henkilökohtaiseen onneen.